

PIENA PĀRSTRĀDES UZŅĒMUMU TOP 10

ROLANDS FELDMANIS

Apkopojot 10 lielākos piena pārstrādes uzņēmumus, redzams, ka starp tiem ir divi kooperatīviem piederšie: "Jaunpils pienotava" un "Straupe". Starp lielākajiem ir arī "Rīgas piena kombināts" (RPK) un "Valmieras piens", kas pieder vienam un tam pašam īpašniekam vai, kā moderni teikt, labuma guvējam (beneficāram). Tāpēc sarakstā ir 11 uzņēmumu.

Piena pārstrādes uzņēmumiem piecu gadu laikā līdz 2024. gada beigām ir audzis kopējais apgrozījums līdz pusmiljardam eiro. Pieaugums ir 36 %. Vienlaikus Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datus varam nolasīt, ka piena un siera cena šajā pašā laikā pieauga par 47 %. Apgrozījumā ietilps arī eksports. Līdz ar to var secināt, ka vietējā tirgus daļa tomēr samazinās.

Piena pārstrādes uzņēmumi eksportē savu produkciju, bet mums vietējo pārdod mazāk. Modernizējot rūpnīcas, 2024. gadā tiem izdevās palielināt arī savu peļņu pret 2023. gadu, nopelnot par 3,1 miljonu eiro vairāk, bet 2023. gadā nopelnīja par 4,7 miljoniem eiro vairāk nekā 2022. gadā. Kopumā piecus pēdējos gadus pārstrāde strādā ar peļņu, no 2020. līdz 2024. gadam peļņā gūstot 28 miljonus eiro (vidēji gadā 5,6 milj. eiro). Kopējos nozares peļņas rādītājus samazina RPK un "Valmieras piena" sniegums – šie uzņēmumi ir strādājuši ar zaudējumiem. Iespējams, zaudējumi ir saistīti ar iepriekšējā īpašnieka finanšu neveiksmēm ārvalstīs.

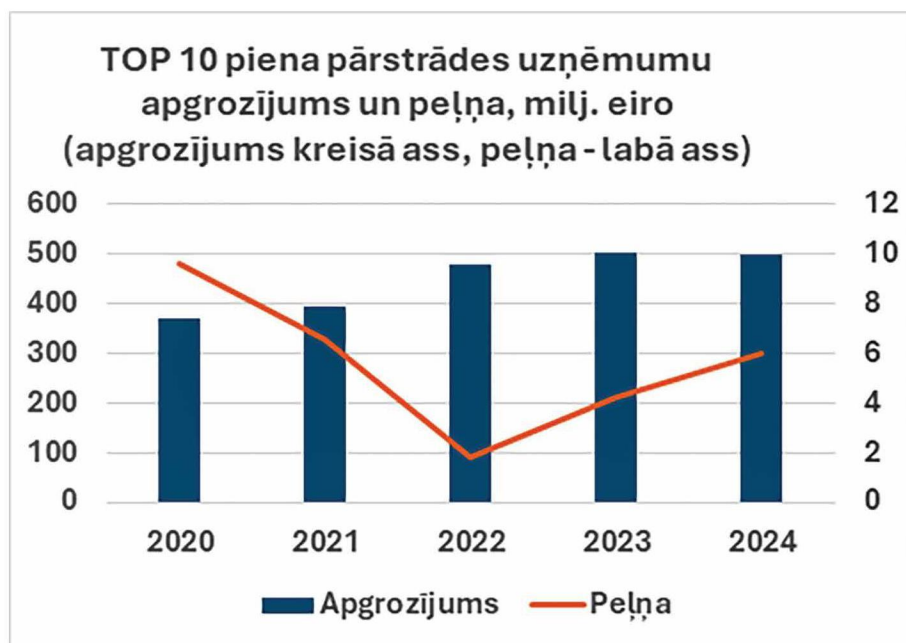
Peļņas čempions ir "Tukuma piens" piecu gadu laikā nopelnot 20 miljonus eiro, ienākumiem no pārdošanas tajā pašā laikā esot 400 miljoni eiro. Nākamais ir "Preiļu siers" attiecīgi 4,5 milj. peļņas un 340 milj. apgrozījuma. Bronzas medaļa ir "Smiltenes pienam" ar 3,1 milj. peļņas un 125 milj. eiro apgrozījuma.

Veiksmīgākos peļņas guvējus raksturo arī straujāka izaugsme apgrozījuma ziņā. "Smiltenes pienam" piecos gados apgrozījums pieauga par 45 %, turpat ir "Cesvaines piens", "Tukuma piens" un arī RPK grupa ("Rīgas piena kombināts" un "Valmieras piens" kopā).

Apgrozījuma ziņā visstraujāk audzis Latvijas un Igaunijas kooperatīva "E-piim" Latvijas

Piena pārstrādes uzņēmumu apgrozījums 2020.–2024. gadā, milj. eiro

Apgrozījums, milj. eiro	2020	2021	2022	2023	2024	Kopā	pieaugums
1. Rīgas piena kombināts	108	110	127	145	151	640	40 %
2. Tukuma piens	66	66	77	89	95	393	43 %
3. Preiļu siers	59	59	78	78	66	339	12 %
4. Valmieras piens (RPK grupa)	30	36	42	53	48	209	59 %
5. Latvijas piens	34	39	58	37	37	204	10 %
6. Smiltenes piens	21	22	24	27	31	125	45 %
7. Jaunpils pienotava	16	19	28	31	28	123	71 %
8. Cesvaines piens	17	23	24	23	24	111	44 %
9. Straupe	7	8	9	9	10	43	29 %
10. Lazdonas piens	6	7	7	6	6	32	-5 %
11. Rankas piens	4	4	6	5	6	25	29 %

pārstrādes uzņēmums "Jaunpils pienotava" – 71 % kāpums. Otrs sarakstā esošais kooperatīvs "Straupe" ir kāpinājis apgrozījumu par 29 %, taču kooperatīva attīstību ierobežo pašreizējā ražošanas kapacitāte. Zīmīgi gan, ka kooperatīvs biedriem maksā augstāko piena cenu un vienmēr ir strādājis ar peļņu.

Sliktākie rādītāji ir "Lazdonas pienam", kam apgrozījums šajos gados ir pat sarucis par 5 %. Bet "Rankas pienam" faktiski nav peļņas, tas piecu gadu kopsummā ir strādājis ar miljona eiro zaudējumiem. Protams, šo uzņēmumu peļņas rādītājus ietekmē salīdzinoši augstā piena cena un izmantotās tehnoloģijas, kas neļauj nopelnīt vairāk uz 1 kg pārstrādāta piena, kā to spēj, piemēram, "Tukuma piens".

"Latvijas piens", kura galvenais akcionārs ir Vācijas investors "Fude + Serrahn Milchprodukte", arī pēdējos gadus samazina apgrozījumu un peļņu. Piecu gadu pieau-

gums ir viens no viszemākajiem – tikai 10 %. Uzņēmums 2022. gadā nopelnīja 1,1 miljonu eiro, bet 2023. un 2024. gadā uzņēmumam bija identiski zaudējumi – 1,1 miljons eiro. Taču var novērot, ka "Latvijas piens" algo vismazāk darbinieku – 70, bet antičempions ir "Rīgas piena kombināts" – 861 nodarbinātais. Gluži absolūta sakarība tā nav, bet var novērot, ka uzņēmumi, kuriem ir augstākais rādītājs "apgrozījums uz vienu nodarbināto", ir arī investējuši modernizācijā. Starp modernizācijas līderiem ir "Tukuma piens", "Preiļu siers", "Smiltenes piens", "Jaunpils pienotava". Protams, šo rādītāju ietekmē arī tas, vai rūpnīca ražo pusfabrikātu vai gatavo produkciju. Šajā ziņā tad uzvarētājs būtu "Tukuma piens". "Straupe" ir arī lielākais kooperatīvs piena pārstrādē, kas pieder pašiem lauksaimniekiem. Pienu pārstrādā arī otrā līmeņa kooperatīvs "Baltu piens" un arī kooperatīvs "Viļāni". LL